

Réamhrá le comhrá mata

Céard í comhrá mata?

Is próiseas comhoibríoch é comhrá mata ina bpléitear, ina roinntear nó ina malartaítear straitéisí smaointeoireachta páistí. Is féidir le húsáid comhrá mata sna seomraí ranga tuiscint agus míthuiscintí na bpáistí a léiriú. Is féidir leis tacú lena bhfoghlaim matamaitice trí chuimhne a threisiú, teanga na matamaitice a fhorbairt, réasúnaíocht níos doimhne a chur chun cinn chomh maith le scileanna sóisialta a fhorbairt i ngach ábhar. Is féidir Matamaitic sna seomraí ranga a chatagóiriú mar fiosrú, freagrúil, mealltach agus ceartúchán. Cé go bhfuil áit ag gach duine i dtuiscint choincheapúil a fhorbairt tá sé tábhachtach go mbeadh dioscúrsa fiosrach agus freagrúil ar na gnéithe is mó de chomhrá mata sa seomra ranga.

'Is bealach tábhachtach é labhairt an braistint phobail sin a thógáil agus chun cabhrú le leanáí dul i ngleic le matamaitic tábhachtach smaointe.'

(Kazemi agus Hintz

2014 p.14)

Cá dtosóidh mé?

Tá sé ríthábhachtach atmaisféar agus cultúr measa agus dul i riosca a chruthú le go n-éireoidh le húsáid comhrá mata agus leis an tionchar a bhíonn aige ar fhorbairt choincheapúil agus smaointeoireacht chriticiúil. I seomra ranga cuimsitheach, caithfidh gach páiste a bheith compordach go leor lena gcuid smaointe a chur in iúl agus dúshlán a thabhairt do smaointe a bpiaraí má tá siad le dul chun cinn sa mhatamaitic.

'**Na Ceithre Shaoirse**' le Ronda (2012) chun tacú le forbairt sa mhatamaitic do gach páiste i seomra ranga cuimsitheach ná:

- 1 Saoirse chun **botúin a dhéanamh**
- 2 Saoirse chun **ceisteanna a chur**
- 3 Saoirse chun **smaoineamh duit féin**
- 4 Saoirse chun **do mhodhanna féin a roghnú**

Páistí a chur ag plé le caint tháirgiúil ar chomhrá mata

D'fhéadfadh a bheith dúshlánach do mhúinteoirí a chinntiú go n-eascaíonn comhrá mata táirgiúil ó thascanna an tseomra ranga. Ní tharlóidh sé gan tascanna cuí dúshlánacha agus suimiúla. Is féidir le díriú ar thoradh soiléir foghlama cuidiú leis an múinteoir an t-aistriú cainte is oiriúnaí ag gach céim den cheacht a roghnú.

Tá Tábla na mBeart Cainte Táirgiúla bunaithe ar Chapin et al.' (2009) 'Talk Moves' ag cabhrú leis an múinteoir cuspóir an 'Bhirt Cainte' a aithint, ag míniú conas a dhéantar é seo a chur i gcrích agus roinnt samplaí a sholáthar chun tús a chur leis an ndioscúrsa.

Bearta Cainte Táirgiúla gur féidir leis an múinteoir a úsáid (bunaithe ar Chapin et al. (2009).

1. Cabhrú le páistí aonair a gcuid smaointe féin a shoiléiriú agus a roinnt

Beart Cainte: Am Fanachta

Cuspóir?	Tugann sé am do pháistí smaointe a chur le chéile agus a chur i bhfriotal.
Conas?	Fanann an múinteoir 4 shoicind ar a laghad tar éis dó an cheist a chur sula nglacann sé/sí freagraí.
Sampla:	'Tá a fhios agam go bhfuil tú ag déanamh dianmhachnaimh. I gceann tamall beag iarrfaidh mé ort do chuid smaointe a roinnt. Smaoinigh ar a bhfuil tú chun a rá.'

Beart Cainte: Cas agus Labhair

Cuspóir?	Tugann sé am aonair do pháistí díriú ar agus beachtú a dhéanamh ar a gcuid smaointe le páirtí.
Conas?	Ceadaíonn an múinteoir do pháistí 30 soicind chun a bheith ag obair ina n-aonar; ansin nóiméad amháin chun smaointe a chur in iúl do pháirtí.
Sampla:	'Smaoinigh ar an gceist seo ar feadh tríocha soicind agus ansin roinn do smaointe le do pháirtí.'

Beart Cainte: Ag Athléiriú

Cuspóir?	Ligeann sé don mhúinteoir machnamh a dhéanamh agus seiceáil le tuiscint; ligeann sé do pháistí eile smaointe a gcomhdhaltaí a chloisteáil arís.
Conas?	Deir an múinteoir freagra iomlán nó cuid de fhreagra an fhoghlaimora arís, ag seiceáil leo go bhfuil do chiall ceart.
Sampla:	'Mar sin, tá tú ag rá go bhfuil...' nó 'Is cosúil go bhfuil tú ag rá... an bhfuil sé sin ceart?'

Beart Cainte: Abair Tuilleadh / Soiléirigh

Cuspóir?	Ligeann sé don mhúinteoir spreagadh a thabhairt don fhoghlaimoir a gcuid smaointe a roinnt ar bhealach níos iomláine.
Conas?	Spreagann an múinteoir an fhoghlaimoir chun cur lena bhfreagairt agus a smaointeoireacht a shoiléiriú.
Sampla:	'Níl cinnte go dtuigim, an féidir leat níos mó a rá faoina bhfuil tú ag smaoineamh?' nó 'An bhfuil tú in ann sampla a thabhairt dúinn?'

2. Ag cabhrú le páistí a dhírú ar smaointeoireacht daoine eile**Beart Cainte: Ag Athrá**

Cuspóir?	Deir na páistí smaoineamh duine atá sa rang leo arís.
Conas?	Iarrann an múinteoir ar fhoghlaimoir smaointeoireacht fhoghlaimora eile a rá arís nó a athrá.
Sampla:	'An féidir leat an méid a dúirt [ ] a athrá i d'fhocail féin?' nó 'Cé atá in ann é sin a rá arís?'

3. Ag cabhrú le páistí a réasúnaíocht féin a dhoimhniú**Beart Cainte: Ag Réasúnú / Ag Rá Tuilleadh**

Cuspóir?	Tugann páistí údar ar agus deir siad tuilleadh faoina gcuid smaointeoireachta agus tugann siad tacaíocht di le fianaise.
Conas?	Cuireann an múinteoir brú ar an bhfoghlaimoir le haghaidh tuilleadh a rá faoi agus fianaise a thabhairt ar a smaointeoireacht.
Sampla:	'Cén fáth a gceapann tú é sin?' nó 'Cad a chuireann ina luí ort?' nó 'Cén fianaise atá agat?'

4. Ag cabhrú le páistí plé le réasúnaíocht daoine eile**Beart Cainte: Aontaigh / Easaontaigh**

Cuspóir?	Spreagtar na páistí aontú nó easaontú go measúil le smaointeoireacht daoine eile.
Conas?	Iarrann an múinteoir ar na páistí a rá an aontaíonn nó nach n-aontaíonn siad le dearcadh comhdhalta eile... agus a rá cén fáth.
Sampla:	'Cad a cheapann tú faoi cad a dúirt [ ]?', 'An aontaíonn tú?', 'Cén fáth?'

Aon rud
le cur
leis?

Beart Cainte: Ag Cur Leis

Cuspóir?	Tugann sé deis do gach páiste cur le smaointe daoine eile.
Conas?	Tosaíonn an múinteoir comhrá le gach páiste chun plé a chur chun cinn.
Sampla:	'An bhfuil aon rud le cur leis ag aon duine?'; 'An féidir le haon duine a rá cad é an chéad rud eile a d'fhéadfaimis a dhéanamh?'

Fréamhacha abairte

1. Tá _____ agus _____ cosúil/difriúil mar _____.
2. Cuireann smaoinemh _____ i gcuimhne dom.
3. Tá _____ tábhachtach mar _____.
4. Ba straitéis níos fearr é _____ mar _____.
5. Sainmhíniú a d'fhoghlaim mé inniu ná _____.
6. Smaoinemh nua matamaitice a d'fhoghlaim mé ná _____.
7. Ba straitéis eile é _____ mar _____.
8. Is féidir liom mo fhreagra a chruthú trí _____.
9. Is féidir liom an smaoinemh seo a léiriú trí _____.
10. Tá bealach eile agam le _____ a réiteach.
11. Thug mé faoi deara _____.
12. Tuaraim _____.
13. Ceapaim _____ mar _____.
14. Sílim go bhfuil ciall leis/nach bhfuil ciall leis mar _____.
15. Ba mhaith liom cur leis an méid a dúirt _____.
16. Má _____ ansin _____.
17. Ba/Is é mo chéad chéim ná _____.
18. Tá mo straitéis mar an gcéanna le do cheannsa/difriúil le do cheannsa mar _____.
19. An chéad uair eile a réiteoidh mé fadhb mar seo, an rud a dhéanfaidh mé ná _____.
20. Rud atá tábhachtach le cuimhneamh air ná _____.
21. Is é an freagra ná _____ mar _____.
22. Is iad na tosca is tábhachtaí ná _____.
23. An chéad rud a rinne mé chun an fhadhb seo a réiteach ná _____.
24. Lena chruthú go bhfuil mo fhreagra réasúnta, is féidir liom _____.
25. Cad a tharlódh dá _____?

Tagairtí

Chapin, S. H., O'Connor, C. agus Anderson N. C. (2009) *Classroom Discussions: Using math talk to help students learn, Grades K-6*, Sausalito: Réitigh Mhata.

Kazemi, E. agus Hintz, A. (2014) *Intentional Talk: How to Structure and Lead Productive Mathematical Discussions*, Stenhouse Publishers.

Ronda, E. (2012) *The Four Freedoms in the Classroom*, ar fáil: <https://math4teaching.com/the-four-freedoms-in-the-classroom>